

ГАРЧИГ

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

344. | Журам батлах тухай | Дугаар 291 | 1449

МОНГОЛ УЛСЫН ҮНДСЭН ХУУЛИЙН ЦЭЦИЙН ДҮГНЭЛТ

345. | Эрүүгийн байцаан шийтгэх хуулийн
334 дүгээр зүйлийн 334.4 хэсгийн зарим
заалт Үндсэн хуулийн холбогдох заалтыг
зөрчсөн эсэх тухай маргааныг хянан
шийдвэрлэсэн тухай | Дугаар 03 | 1458

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2013 оны 8 дугаар | Улаанбаатар
сарын 9-ний өдөр | Дугаар 291 | хот

Журам батлах тухай

Засгийн газрын тухай хуулийн 30 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг, Боловсролын тухай хуулийн 39.7, Төсвийн тухай хуулийн 25.6-г тус тус үндэслэн, Засгийн газрын 1991 оны 204 дүгээр тогтоолоор баталсан Газрын тосны тухай хуулийг хэрэгжүүлэх журмын 20 дугаар зүйлийн 1-д заасан сургалтын урамшууллын хөрөнгийг үр ашигтай зарцуулах зорилгоор Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

1. “Монгол Улсын Засгийн газраас гэрээлэгч компаниудтай байгуулсан “Бүтээгдэхүүн хуваах гэрээ”-ний дагуу компаниудаас олгодог сургалтын урамшууллын хөрөнгөөр суралцах иргэдийг сонгон шалгаруулах, хөрөнгийг зарцуулах журам”-ыг хавсралтаар баталсугай.

2. Сургалтын урамшууллын хөрөнгөөр суралцах иргэдийг сонгон шалгаруулах ажлыг журмын дагуу зохион байгуулж ажиллахыг Уул уурхайн сайд Д.Ганхуяг, Боловсрол, шинжлэх ухааны сайд Л.Гантөмөр нарт даалгасугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙ САЙД**

Н.АЛТАНХУЯГ

УУЛ УУРХАЙН САЙД

Д.ГАНХУЯГ

Засгийн газрын 2013 оны 291 дүгээр
тогтоолын хавсралт

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРААС ГЭРЭЭЛЭГЧ
КОМПАНИУДАЙ БАЙГУУЛСАН “БҮТЭЭГДЭХҮҮН ХУВААХ ГЭРЭЭ”-
НИЙ ДАГУУ КОМПАНИУДААС ОЛГОДОГ СУРГАЛТЫН УРАМШУУЛЛЫН
ХӨРӨНГӨӨР СУРАЛЦАХ ИРГЭДИЙГ СОНГОН ШАЛГАРУУЛАХ,
ХӨРӨНГИЙГ ЗАРЦУУЛАХ ЖУРАМ

Нэг. Ерөнхий зүйл

Монгол Улсын Засгийн газрын 1991 оны 204 дүгээр тогтоолоор батлагдсан “Газрын тосны тухай хуулийг хэрэгжүүлэх журам”-ын 20 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг, Засгийн газрын баталсан “Бүтээгдэхүүн хуваах гэрээ”-ний дагуу газрын тосны хайгуул, олборлолтын ажлыг гүйцэтгэж байгаа гадаад, дотоодын компаниудаас олгодог сургалтын урамшууллын хөрөнгийг зарцуулах, сургалтын дансны хөрөнгөөр суралцах иргэдийг сонгон шалгаруулахтай холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

Хоёр. Суралцагчийг сонгон шалгаруулах
шалгуур үзүүлэлтүүд

2.1. Сүүлийн 5 жилийн хугацаанд аттестатчилагдсан Монгол Улсын дээд боловсролын сургалтын байгууллагад (их, дээд сургууль) газрын тос, уул уурхайн салбарын чиглэлээр суралцахад дараах шалгуур үзүүлэлтийг хангасан иргэн сонгон шалгаруулалтад оролцох эрхтэй:

2.1.1. бакалаврын сургалтад хамрагдах иргэн нь дээд боловсролын сургалтын байгууллагад зохих журмын дагуу элсэн суралцах эрх авсан, эсхүл нэг, хоёрдугаар курс, түүнээс дээш курсыг төгссөн;

2.1.2. магистрын сургалтад хамрагдах иргэн нь газрын тос, уул уурхайн салбарын чиглэлийн мэргэжлээр бакалаврын зэрэгтэй, мэргэжлээрээ 2 ба түүнээс дээш жил ажилласан байх;

2.1.3. докторын сургалтад хамрагдах иргэн нь газрын тос, уул уурхайн салбарын чиглэлийн мэргэжлээр магистрын зэрэгтэй, мэргэжлээрээ 5 ба түүнээс дээш жил ажилласан, судалгаа шинжилгээний ажлын туршлагатай байх;

2.2. Гадаадын дээд боловсролын сургалтын байгууллагад (их, дээд сургууль) суралцахад дараах шалгуур үзүүлэлтийг хангасан иргэн сонгон шалгаруулалтад оролцох эрхтэй:

2.2.1. бакалаврын сургалтад хамрагдах иргэн нь газрын тос, уул уурхайн чиглэлээр дотоодын их, дээд сургуулийн хоёрдугаар курс, түүнээс дээш курсын оюутан гадаадын сургуульд мэргэжлээрээ шилжин суралцах эрх авсан, 3.0 ба түүнээс дээш голч дүнтэй бол;

2.2.2. их, дээд сургууль хоорондын харилцан оюутан суралцуулах хөтөлбөр, гэрээний дагуу газрын тос, уул уурхайн мэргэжлээр гуравдугаар курсээс гадаадын их, дээд сургуульд үргэлжлүүлэн суралцах эрх авсан оюутан;

2.2.3. магистрын сургалтад хамрагдах иргэн нь газрын тос, уул уурхайн салбарын чиглэлийн мэргэжлээр бакалаврын зэрэгтэй, мэргэжлээрээ 2 ба түүнээс дээш жил их, дээд сургуульд багшилсан эсхүл ажилласан;

2.2.4. докторын сургалтад хамрагдах иргэн нь газрын тос, уул уурхайн салбарын чиглэлийн мэргэжлээр магистрын зэрэгтэй, мэргэжлээрээ 5 ба түүнээс дээш жил ажилласан, их, дээд сургуульд багшлах болон судалгаа шинжилгээний ажлын туршлагатай байх;

2.3. Энэ журмын 2.2-т заасан сургалтад хамрагдах иргэн нь гадаадын дээд боловсролын сургалтын байгууллагад суралцах гадаад хэлний мэдлэгийг бүрэн эзэмшсэн байх.

Гурав. Сонгон шалгаруулалтыг нийтэд зарлах,
бүртгэх үйл ажиллагаа

3.1. Сонгон шалгаруулалтыг олон нийтийн мэдээллийн хэрэгсэл болон өдөр тутмын хэвлэл, уул уурхайн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллага, боловсролын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллага, газрын тосны асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагын цахим хуудсаар сонгон шалгаруулалт болохоос 30 хоногийн өмнө зарлана.

3.2. Энэ журмын 2 дугаар зүйлд заасан шалгуур үзүүлэлтийг бүрэн хангасан иргэнийг сонгон шалгаруулалтад оруулахаар бүртгэнэ.

3.3. Сонгон шалгаруулалтад оролцох иргэн нь дараах материалыг бүрдүүлнэ:

3.3.1. Монгол Улсын дээд боловсролын сургалтын байгууллагад бакалаврын сургалтын тэтгэлэг авах сонгон шалгаруулалтад оролцох иргэн:

3.3.1.1. газрын тос, уул уурхайн салбарын чиглэлийн мэргэжлээр их, дээд сургуульд элсэн суралцах эрх авсныг нотлох баримт;

3.3.1.2. газрын тос, уул уурхайн салбарын чиглэлийн мэргэжлээр их, дээд сургуульд суралцаж байгааг болон голч дүнг гэрчлэх тодорхойлолт;

3.3.1.3. боловсролын гэрчилгээний хуулбар;

3.3.1.4. иргэний үнэмлэхний хуулбар;

3.3.1.5. сонгон шалгаруулалтад оролцох хүсэлт.

3.3.2. Монгол Улсын дээд боловсролын сургалтын байгууллагад магистр, докторын сургалтын тэтгэлэг авах сонгон шалгаруулалтад оролцох иргэн:

3.3.2.1. бакалаврын болон магистрын диплом;

3.3.2.2. нийгмийн даатгалын дэвтэр;

3.3.2.3. иргэний үнэмлэхний хуулбар;

3.3.2.4. ажиллаж байгаа байгууллагын тодорхойлолт;

3.3.2.5. сонгон шалгаруулалтад оролцох хүсэлт;

3.3.2.6. оршин суугаа газрын баг, хорооны Засаг даргын тодорхойлолт.

3.3.3. Гадаадын дээд боловсролын сургалтын байгууллагад бакалаврын сургалтын тэтгэлэг авах сонгон шалгаруулалтад оролцох иргэн:

3.3.3.1. суралцахаар сонгосон улс, орныхоо сургалтын стандартыг хангах хэмжээнд гадаад хэлийг эзэмшснийг нотлох баримт бичиг;

3.3.3.2. гадаадын дээд боловсролын сургалтын байгууллагад элсэн суралцах эрх авсныг нотлох баримт;

3.3.3.3. Монгол Улсын дээд боловсролын сургалтын байгууллагад хоёрдугаар курс, түүнээс дээш курст суралцаж байгааг болон голч дүнг гэрчлэх тодорхойлолт;

3.3.3.4. боловсролын гэрчилгээ;

3.3.3.5. иргэний үнэмлэхний хуулбар;

3.3.3.6. сонгон шалгаруулалтад оролцох хүсэлт.

3.3.4. Гадаадын дээд боловсролын сургалтын байгууллагад магистр, докторын сургалтын тэтгэлэг авах сонгон шалгаруулалтад оролцох иргэн:

3.3.4.1. бакалаврын болон магистрын диплом;

3.3.4.2. суралцахаар сонгосон улс, орныхоо сургалтын стандартыг хангах хэмжээнд гадаад хэлийг эзэмшснийг нотлох баримт бичиг;

3.3.4.3. нийгмийн даатгалын дэвтэр;

3.3.4.4. иргэний үнэмлэхний хуулбар;

3.3.4.5. ажиллаж байгаа байгууллагын тодорхойлолт;

3.3.4.6. сонгон шалгаруулалтад оролцох хүсэлт;

3.3.4.7. оршин суугаа газрын баг, хорооны Засаг

даргын тодорхойлолт.

Дөрөв. Сонгон шалгаруулах комисс,
сонгон шалгаруулалт

4.1. Сонгон шалгаруулах комиссыг уул уурхайн болон боловсролын асуудал эрхэлсэн сайдын тушаалаар байгуулна. Комисс нь зөвхөн тухайн жилийн сонгон шалгаруулалтыг явуулах эрхтэй байна.

4.2. Комиссын бүрэлдэхүүнд уул уурхайн болон боловсролын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллага, газрын тосны асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагын төлөөлөл оролцуулна.

4.3. Гадаад, дотоодод суралцах суралцагчийн тоог газрын тосны асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагын саналыг харгалзан уул уурхайн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллага тогтооно.

4.4. Сонгон шалгаруулалтыг дараах хэлбэрээр зохион байгуулна:

4.4.1. шалгуур үзүүлэлтийг ханган бүртгүүлсэн иргэдийн боловсролын баримт бичиг, дипломын голч дүн, гадаад хэлний түвшин, байгууллагын тодорхойлолт, сурах чиглэл, суралцах сэдвээрээ англи хэл дээр бичсэн эссэ (1500-2000 үгтэй) зэрэгт дүн шинжилгээ хийж үнэлгээ өгнө;

4.4.2. комиссын гишүүд бакалавр, магистр, докторын сургалтанд хамрагдах иргэдээс суралцах чиглэл, мэргэжлийн онцлогт тохируулан зохиосон тестээр шалгалт авч үнэлгээ өгнө;

4.4.3. тестийн шалгалтад тэнцсэн иргэдээс ярилцлага авна.

4.5. Сонгон шалгаруулах комиссын дүнг үндэслэн уул уурхайн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллагын Төрийн нарийн бичгийн даргын тушаалаар сонгон шалгаруулалтад тэнцсэн иргэдэд тухайн сургуульд суралцах эрхийг олгоно. Суралцах эрх олгосон тухай мэдээллийг өдөр тутмын хэвлэл, мэдээллийн хэрэгслээр шийдвэр гарснаас хойш 1-3 хоногт багтаан зарлана.

4.6. Сонгон шалгаруулалтад оролцсон иргэд сонгон шалгаруулалтын комиссын дүнг хүлээн зөвшөөрөөгүй тохиолдолд өөрийн сонгон шалгаруулалтын материал болон дүнтэй танилцах эрхтэй.

4.7. Комиссын дүнг хүлээн зөвшөөрөөгүй сонгон шалгаруулалтад оролцсон иргэн материалтай танилцсан өдөртөө багтаан гомдол гаргах эрхтэй.

4.8. Сонгон шалгаруулалтын комисс сонгон шалгаруулалтад оролцсон иргэний гомдлыг ажлын 3 хоногт багтаан эцэслэн шийдвэрлэнэ.

Тав. Урт хугацааны сургалтын гэрээний агуулга,
түүнд тавигдах шаардлага

5.1. Сургалтын урамшууллын хөрөнгөөр суралцах эрх авсан иргэдтэй Газрын тосны газар урт хугацааны сургалтын гэрээг байгуулна. Гэрээнд дараах зүйлийг тусгана:

5.1.1. суралцагчийн сургалтын төлбөрийг зөвхөн сургуулийн дансанд шилжүүлэх;

5.1.2. суралцагч зөвхөн сонгосон сургуульд зөвшөөрсөн мэргэжлээр суралцах, сурлагын дүнг улирал бүр Газрын тосны газарт ирүүлж байх, сурлагын дүнг үндэслэн гэрээг сунгах;

5.1.3. суралцагчийн эрх, үүрэг, хариуцлага;

5.1.4. суралцагч сургалтын төлбөр болон бусад авсан санхүүжилтийн тайлангаа жил бүр газрын тосны асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагад ирүүлж байх, төгсөж ирээд эрх бүхий байгууллагаас томилсон газарт 5 жилээс доошгүй хугацаанд тогтвор суурьшилтай ажиллах;

5.1.5. хэрэв суралцагч тухайн сонгосон сургуульд зөвшөөрсөн мэргэжлээр суралцаагүй, сургалтын дүн хангалтгүй,

санхүүжилтийг зориулалтын бусаар зарцуулсан, эрх бүхий байгууллагаас томилсон газарт ажиллаагүй болон сургалтын гэрээгээр хүлээсэн үүргээ биелүүлээгүй тохиолдолд суралцагчид олгосон санхүүжилтийг нөхөн төлүүлэх.

5.2. Газрын тосны асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага сургалтын гэрээний хэрэгжилтийг уул уурхайн асуудал эрхэлсэн сайдын зөвлөлийн хуралд жилд нэг удаа тайлагнана.

Зургаа. Сургалтын урамшууллын хөрөнгийн санхүүгийн
эх үүсвэр, сургалтын дансыг байршуулах

6.1. Сургалтын зардлын санхүүгийн эх үүсвэр нь газрын тосны хайгуул, олборлолтын үйл ажиллагааг “Бүтээгдэхүүн хуваах гэрээ”-ний дагуу гүйцэтгэж байгаа гадаад, дотоодын компаниудаас жил бүр олгодог сургалтын урамшууллын хөрөнгө, хамтран ажиллах гадаадын байгууллагын санхүүжилт зэргээс бүрдэнэ.

6.2. Гэрээлэгч компаниудаас “Бүтээгдэхүүн хуваах гэрээ”-ний дагуу олгож байгаа сургалтын урамшууллын хөрөнгийг газрын тосны асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагын сургалтын дансанд төвлөрүүлнэ.

6.3. Сангийн сайдын 2008 оны 180 дугаар тушаалаар баталсан “Засгийн газрын болон төсвийн байгууллагын дансыг нээх, хаах журам”-ын 4, 5 дугаар зүйлд заасны дагуу санхүүгийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллагын Төрийн нарийн бичгийн даргын албан бичгээр олгосон зөвшөөрлөөр арилжааны банкинд валютын данс нээж урамшууллын хөрөнгийг төвлөрүүлж, гүйлгээ хийнэ.

Долоо. Сургалтын дансны хөрөнгийг зарцуулах

7.1. “Бүтээгдэхүүн хуваах гэрээ”-ний дагуу төвлөрсөн сургалтын дансны хөрөнгийг доорх арга хэмжээнд зарцуулна:

7.1.1. энэхүү журмын 4.5 дахь заалтын дагуу суралцах эрх авсан иргэдийн сургалтын төлбөр болон энэхүү журмын 8.1-д заасан тэтгэлэг, тэтгэмжийн зардал;

7.1.2. “Газрын тосны бүтээгдэхүүний тухай хууль”-ийн 6.1.8-д заасан газрын тосны бүтээгдэхүүнийг импортлох, үйлдвэрлэх, худалдах, тээвэрлэх, хадгалах талаар сургалт, судалгаа явуулах, мэргэжил арга зүйн туслалцаа үзүүлэх болон тэдгээртэй холбоотой бусад төсөвт тусгагдаагүй арга хэмжээ;

7.1.3. ашигт малтмалын хайгуул, олборлолт, газрын тос боловсруулах, нүүрс шингэрүүлэх, нүүрсний давхаргын метан хий, байгалийн хийн хайгуултай холбоотой мэргэжлийн ном, сурах бичиг, сэтгүүл, судалгааны материал, сургалтын тоног төхөөрөмж, техник хэрэгсэл худалдан авах зардал;

7.1.4. уул уурхайн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллага болон газрын тосны асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагын албан хаагч болон энэхүү журмын 2.1-д заасан чиглэлээр судалгаа, шинжилгээ хийж байгаа эрдэм шинжилгээний байгууллагын ажилтан, дээд боловсролын сургалтын байгууллагын багш нарыг уул уурхай, газрын тос түүнтэй холбогдсон техник технологи, удирдахуйн ухаан, хууль, эрх зүй болон нарийн мэргэжлийн чиглэлээр гадаад, дотоодын семинар, богино хугацааны мэргэшүүлэх сургалтад хамруулах, гадаадад туршлага судлах, дадлага хийлгэх зардал.

7.1.5. газрын тосны чиглэлээрх зочин профессор солилцох зорилго бүхий хөтөлбөр, гэрээний дагуу гарах зардал.

7.2. Сургалтын дансны хөрөнгийг улсын төсөвт төвлөрүүлэхтэй холбогдох харилцааг Төсвийн тухай хуулиар зохицуулна.

Найм. Суралцагчдад олгох тэтгэлэг, тэтгэмж

8.1. Сургалтын дансны хөрөнгөөр суралцах эрхээ авсан иргэдэд дараах тэтгэлэг, тэтгэмжийг олгоно:

8.1.1. Монгол Улсын дээд боловсролын сургалтын байгууллагад суралцагчид сургалтын төлбөр;

8.1.2. гадаадын дээд боловсролын сургалтын байгууллагад суралцагч, гадаадад богино хугацаагаар мэргэжил дээшлүүлэгчид сургалтын төлбөр, байрны зардал, амьжиргааны тэтгэлэг, эрүүл мэндийн даатгал, замын зардал.

8.2. Гадаад улсад суралцагчдад олгох 1 жилийн нийт зардлын дээд хязгаар нь 25.0 (хорин таван) мянган америк доллартай тэнцүү төгрөг байна. Түүнээс дээш гарсан зардлыг суралцагч өөрөө хариуцна.

8.3. Энэхүү журмын 4.5 дахь заалтын дагуу суралцахаар эрх авч, урт хугацааны сургалтын гэрээ байгуулсан иргэдийн сургалтын, амьдрах байрны болон эрүүл мэндийн даатгалын төлбөрийг тухайн сургуулиас ирүүлсэн нэхэмжлэлийн дагуу зөвхөн сургуулийн дансанд шилжүүлнэ. Гадаад оронд амьдрах амьжиргааны тэтгэлэг болон замын зардлыг

холбогдох баримт, тухайн гадаад улсын амьжиргааны өртгийг тооцон суралцагчид өөрт нь олгоно.

Ес. Сургалтын дансны хөрөнгийн зарцуулалт, хяналт

9.1. Энэхүү журмын 7 дугаар зүйлд заасан зориулалтаар хөрөнгө гаргах тухай уул уурхайн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллагын Төрийн нарийн бичгийн даргын тушаалыг үндэслэн сургалтын дансны хөрөнгийн зарцуулалтын төлбөрийн баримтад нэгдүгээр гарын үсгийг газрын тосны асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагын дарга, хоёрдугаар гарын үсгийг тус байгууллагын ерөнхий нягтлан бодогч зурж, төлбөрийг гүйцэтгэнэ.

9.2. Газрын тосны асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагын удирдлага сургалтын дансны хөрөнгийн зарцуулалтын тайланд хяналт, шинжилгээ, дотоод аудит хийж, уул уурхайн асуудал эрхэлсэн сайдын зөвлөлийн хурлаар хагас жилд 1 удаа хэлэлцүүлнэ.

9.3. Сургалтын дансны хөрөнгийг энэ журамд зааснаас бусад зориулалтаар захиран зарцуулахыг хориглоно.

Арав. Зохион байгуулалтын бусад арга хэмжээ

10.1. Уул уурхайн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллагын төрийн захиргааны удирдлагын нэгж, боловсролын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллагын дээд боловсролын сургалт, оюутны асуудал хариуцсан нэгжтэй хамтран суралцагчийн сургалтын явцад хяналт тавих, үнэлэлт дүгнэлт өгөх ажлыг жил бүр хийнэ.

10.2. Газрын тосны асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага нь газрын тосны хайгуул, олборлолт, тээвэрлэлтийн үйл ажиллагаа явагдаж байгаа бүс нутагт газрын тосны салбарын мэргэжлийн сургалт, үйлдвэрлэлийн төв болон сургалтын баазыг бэхжүүлэх үйл ажиллагааг нутгийн захиргааны байгууллага, гэрээлэгч компанитай хамтран жил бүрийн төсөв, төлөвлөгөөнд тусган хэрэгжүүлнэ.

Арван нэг. Хариуцлага

11.1. Сургалтын дансны хөрөнгийг зориулалтын бус зарцуулсан, сонгон шалгаруулалтын үйл ажиллагаанд нөлөөлөх гэж оролдсон, “Урт хугацааны сургалтын гэрээ”-г санаатайгаар зөрчсөн зэрэг хууль бус үйлдэл гаргасан этгээдэд Захиргааны хариуцлагын тухай хууль, Төрийн албаны тухай хууль болон бусад хууль тогтоомжийн дагуу хариуцлага хүлээлгэх арга хэмжээ авна.

МОНГОЛ УЛСЫН ҮНДСЭН ХУУЛИЙН ЦЭЦИЙН ДҮГНЭЛТ

2013 оны 10 дугаар
сарын 09-ний өдөр

Дугаар 03

Улаанбаатар
хот

Эрүүгийн байцаан шийтгэх хуулийн 334 дүгээр зүйлийн 334.4 дэх хэсгийн зарим заалт Үндсэн хуулийн холбогдох заалтыг зөрчсөн эсэх тухай маргааныг хянан шийдвэрлэсэн тухай

Үндсэн хуулийн цэцийн хуралдааны
танхим 11.30 цаг

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн цэцийн дунд суудлын хуралдааныг Үндсэн хуулийн цэцийн орлогч дарга Н.Жанцан даргалж, Үндсэн хуулийн цэцийн гишүүн П.Очирбат /илтгэгч/, Ц.Сарантуяа, Д.Сугар, Д.Ганзориг нарын бүрэлдэхүүнтэй, нарийн бичгийн даргаар Н.Болортунгалагийг оролцуулан Үндсэн хуулийн цэцийн хуралдааны танхимд нээлттэй хийв.

Үндсэн хуулийн цэцийн дунд суудлын хуралдаанд өргөдөл гаргагч, иргэн Ц.Мөнхбат, өмгөөлөгч Н.Ганхуяг нар оролцов. Улсын Их Хурлын итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч, Улсын Их Хурлын гишүүн Ш.Түвдэндорж хүндэтгэн үзэх шалтгаангүйгээр хүрэлцэн ирээгүй болно.

Хуралдаанаар Эрүүгийн байцаан шийтгэх хуулийн 334 дүгээр зүйлийн 334.4 дэх хэсэгт “Хорих ял эдлэхээс хугацааны өмнө тэнсэн суллах, ялаас чөлөөлөх тухай захирамжид давж заалдах гомдол гаргаж болохгүй бөгөөд харин прокурор эсэргүүцэл бичиж болно.” гэсний “...давж заалдах гомдол гаргаж болохгүй...” гэсэн заалт нь Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Арван зургадугаар зүйлийн 14 дэх заалтын “... шүүхийн шийдвэрийг давж заалдах ... эрхтэй. ...” гэснийг зөрчсөн эсэх тухай маргааныг хянан хэлэлцэв.

Нэг. Нийслэлийн Сонгинохайрхан дүүргийн 5 дугаар хорооны оршин суугч, иргэн Ц.Мөнхбат Үндсэн хуулийн цэцэд хандаж гаргасан өргөдөлдөө:

“Монгол Улсын Их Хурлаас 2007 оны 8 дугаар сарын 9-ний өдөр Эрүүгийн байцаан шийтгэх хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийг батлан гаргасан байна. Энэ хуулиар Эрүүгийн байцаан шийтгэх хуулийн 334 дүгээр зүйлийн 334.4 дэх хэсэгт нэмэлт, өөрчлөлт оруулж хорих ял эдлэхээс хугацааны өмнө тэнсэн суллах, ялаас чөлөөлөх тухай шүүгчийн захирамжид давж заалдах гомдол гаргахгүй байхаар хуульчилжээ.

Энэ нь Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Арван зургадугаар зүйлийн 14 дэх заалтын "...шүүхийн шийдвэрийг давж заалдах эрхтэй..." гэснийг ноцтой зөрчсөн гэж үзэж байна.

Тухайлбал, хорих ялаас хугацааны өмнө тэнсэн суллагдах хуулийн шаардлагыг хангасан ялтан холбогдох шүүх хуралдаанаас түүнийг "тэнсэн суллахгүй" гэсэн шүүгчийн захирамжийг үндэслэлгүй гэж үзсэн, мөн шүүхийн шатанд процессын журам зөрчсөн, Эрүүгийн хуулийг буруу хэрэглэсэн, шүүхийн шийдвэртэй бусад байдлаар санал нийлээгүй тохиолдолд Үндсэн хуулиар баталгаажуулсан эрхээ хангуулах, зөрчигдсөн эрхээ сэргээх зорилгоор давж заалдах шатны шүүхэд гомдол гаргах боломжийг хаасан заалт болжээ.

Нөгөө талаар, НҮБ-ын Ерөнхий Ассамблейн 1966 оны 12 дугаар сарын 16-ны өдрийн 2200-А тогтоолоор баталсан "Иргэний болон Улс төрийн эрхийн тухай Олон Улсын пакт"-ын 14 дүгээр зүйлийн 5 дахь хэсэгт "Ямар нэгэн гэмт хэрэгт шийтгүүлж ял заагдсан хүн бүр ... хуулийн дагуу дээд шатны шүүхэд давж заалдах эрхтэй ..." гэж заасан агуулгад нийцэхгүй байна.

Иймд Эрүүгийн байцаан шийтгэх хуулийн 334 дүгээр зүйлийн 334.4 дэх хэсэгт "... давж заалдах гомдол гаргаж болохгүй ..." гэсэн нь Үндсэн хуулийн Арван зургадугаар зүйлийн 14 дэх хэсгийн "... шүүхийн шийдвэрийг давж заалдах ... эрхтэй" гэсэн заалттай харшилж байгаа тул уг асуудлыг хянан үзэж шийдвэрлэж өгнө үү." гэсэн байна.

Хоёр. Улсын Их Хурлын итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч, Улсын Их Хурлын гишүүн Ш.Түвдэндорж 2013 оны 8 дугаар сарын 15-ны өдөр Үндсэн хуулийн цэцэд гаргасан тайлбартаа:

"Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Арван зургадугаар зүйлийн 14 дэх хэсэгт иргэн эрх, эрх чөлөөгөө шүүхээр хамгаалуулах эрхийг баталгаажуулсан байдаг бөгөөд энэ утгаараа шүүхийн шийдвэрийг давж заалдах эрхийг Эрүүгийн байцаан шийтгэх хуульд хуульчилж өгсөн.

Монгол Улсын иргэн өөрт хамааралтай хэрэг, маргааныг хянан шийдвэрлэсэн анхан болон давж заалдах шатны шүүхийн шийдвэрт давж заалдах эрхтэй бөгөөд энэхүү давж заалдсан боловч гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруутай нь бүх шатны шүүхээр тогтоогдсон этгээдэд эрүүгийн хариуцлага гарцаагүй хүлээлгэх зарчим эрүүгийн эрх зүйд үйлчилдэг бөгөөд хүнийг гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруутай гэдгийг тогтоох, түүнд зохих шийтгэлийг шударгаар оногдуулах, гэм буруугүй хэнийг ч гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруутайд тооцохгүй буюу эрүүгийн ял оногдуулахгүй байхад эрүүгийн байцаан шийтгэх ажиллагаа чиглэгддэг билээ.

Шүүхээс хорих ял оногдуулсан ялтан нь ялаа эдлэх нь зайлшгүй бөгөөд цаашид ял эдлүүлэхээс бүрэн буюу хэсэгчлэн чөлөөлөх, ял эс хэрэглэх асуудлыг зөвхөн хуульд заасан тодорхой шаардлагыг хангасан тохиолдолд /Эрүүгийн хуулийн 74, 76 дугаар зүйл/ Эрүүгийн байцаан шийтгэх хуулийн 334 дүгээр зүйлд заасны дагуу шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх байгууллагын тодорхойлолтыг үндэслэн гаргасан прокурорын дүгнэлтийн дагуу шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх байгууллагын оршин байгаа газрын шүүхийн шүүгч захирамж гаргаж шийдвэрлэдэг бөгөөд энэ захирамжид гомдол гаргаж болохгүй харин прокурор эсэргүүцэл бичиж болдог.

Өөрөөр хэлбэл, шийтгэх тогтоол биелүүлэх хугацаа өнгөрсөн, хорих ял шийтгүүлсэн ялтан засарч хүмүүжсэнээ зан байдлаараа харуулж, гэмт хэрэг үйлдэж учруулсан хохирлоо нөхөн төлсөн, гэм хорыг арилгасан, түүнчлэн түүнд оногдуулсан ялын тодорхой хувийг биечлэн эдэлсэн тохиолдолд төрийн эрх бүхий байгууллага, эрх бүхий албан тушаалтны саналыг үндэслэн хорих ял эдлэхээс хугацааны өмнө тэнсэн суллах, ялаас чөлөөлөх эсэх асуудлыг шүүгч өөрийн дотоод итгэл үнэмшлээрээ шийдвэрлэх бөгөөд энэ нь заавал ялаас хугацаанаас өмнө тэнсэн суллах, ялаас чөлөөлөх гэсэн ойлголтыг агуулаагүй юм.

Харин нь эсрэгээрээ ялтанд ял завших боломжийг олгож болох эрсдэлтэй учраас уг асуудлыг зөвхөн төрийн эрх бүхий байгууллага, албан тушаалтан дангаараа /бусад этгээдийг оролцуулахгүйгээр/ шийдвэрлэхээр хуульчилсан нь зүйтэй юм.

Эрүүгийн байцаан шийтгэх эрх зүйд давж заалдах ажиллагааны үндэслэл нь давж заалдах гомдол /давж заалдах эсэргүүцэл/ байдаг.

Уг асуудлыг шийдвэрлэхэд Үндсэн хуульд заасны дагуу ял эдлүүлэх ажиллагаанд хяналт тавьж, шүүх хуралдаанд төрийн нэрийн өмнөөс оролцох эрх бүхий прокурор өргөдөл гаргагчийн өргөдөлдөө дурдсанчлан шүүгчийн захирамжийг үндэслэлгүй гэж үзсэн, мөн шүүхийн шатанд процессын журам зөрчсөн, Эрүүгийн хуулийг буруу хэрэглэсэн гэж үзвэл Эрүүгийн байцаан шийтгэх хуулийн 334 дүгээр зүйлийн 334.4 дэх хэсэгт заасны дагуу давж заалдах эсэргүүцэл бичиж зөрчигдсөн эрхийг сэргээж, шүүхийн шийдвэр буруу бол зөвтгүүлэх боломж нь нээлттэй байна.

Иргэний болон улс төрийн эрхийн тухай олон улсын пактын / Монгол Улс 1968 оны 1 дүгээр сарын 5-нд гарын үсэг зурж, 1974 оны 11 дүгээр сарын 18-нд соёрхон баталсан/ 14 дүгээр зүйлийн 5 дахь хэсэгт “Ямар нэг гэмт хэрэгт шийтгүүлж ял заагдсан хүн бүр шийтгэгдсэнээ болон оноосон ялыг эргэж хянуулахаар хуулийн дагуу дээд шатны шүүхэд давж

заалдах эрхтэй.” гэж заасан нь Монгол Улс Үндсэн хууль болон бусад холбогдох хуулинд тусгалаа олж хуульчлагдан баталгаажсан юм.

Пактын энэхүү заалт нь тухайн этгээдийн гэм буруу нь эцэслэн тогтоогдоогүй, тогтоогдсон боловч тухайн оногдуулсан ялыг хүлээн зөвшөөрөөгүй шүүхийн шатанд процессын журам зөрчсөн, хуулийг буруу хэрэглэсэн гэж үзсэн тохиолдолд дээд шатны шүүхэд хандан шүүхийн шийдвэр үнэн зөв шударга болсон эсэхийг шалгуулах эрхийг баталгаажуулсан болохоос нэгэнт гэм буруу нь бүх шатны шүүхээр тогтоогдож тодорхой эрхээ хасуулсан ялтан хорих ял эдлэхээс хугацааны өмнө тэнсэн суллах, ялаас чөлөөлөх эсэх талаар гаргасан шүүгчийн шийдвэрт давж заалдах ёстой гэсэн санааг агуулаагүй гэж үзэж байна.

Иймд Эрүүгийн байцаан шийтгэх хуулийн 334 дүгээр зүйлийн 334.4 дэх хэсэгт “Хорих ял эдлэхээс хугацааны өмнө тэнсэн суллах, ялаас чөлөөлөх тухай захирамжид давж заалдах гомдол гаргаж болохгүй...” гэсэн нь Монгол Улсын Үндсэн хуулийн холбогдох заалтыг зөрчөөгүй гэж үзэж байна.” гэжээ.

Гурав. Монгол Улсын Дээд шүүхээс Үндсэн хуулийн цэцэд ирүүлсэн тайлбарт:

“Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Арван зургадугаар зүйлийн 14 дэх заалтад “Монгол Улсын хууль, олон улсын гэрээнд заасан эрх, эрх чөлөө нь зөрчигдсөн гэж үзвэл уул эрхээ хамгаалуулахаар шүүхэд гомдол гаргах, ... шүүхийн шийдвэрийг давж заалдах, ... эрхтэй ...” байх нь мөн хуулийн Дөчин наймдугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт дурдсан “Шүүхийн үндсэн тогтолцоо Улсын дээд шүүх, аймаг, нийслэлийн шүүх, сум буюу сум дундын, дүүргийн шүүхээс бүрдэх бөгөөд эрүү, иргэн, захиргааны зэрэг шүүн таслах ажлын төрлөөр шүүхийг дагнан байгуулж болно.” гэх зохион байгуулалт-хууль хэрэглээний эрх зүйн зохицуулалтын уг сурвалж нь билээ.

Түүнчлэн, Үндсэн хуулийн Тавьдугаар зүйлийн 3 дахь хэсэгт “Улсын дээд шүүх, бусад шүүх нь Үндсэн хуульд нийцээгүй, албан ёсоор нийтлээгүй хуулийг хэрэглэх эрхгүй.” гэсэн нь нэг талаар шүүхийн хууль хэрэглээний, нөгөө талаар хууль хэрэглээний явц дахь хууль зүйн техникийн болон хэл зүйн /герменевтик/ асуудлуудыг хөндсөн байдаг.

Хууль зүйн техникийн хувьд оноон хэрэглэсэн тухайн нэг нэр томьёог нэг агуулгаар хэрэглэх шаардлага тавигддагийг Та бид сайн мэдэх бөгөөд иймгүйгээс хуулийг салаа утгаар ойлгон хэрэглэх, улмаар хууль хэрэглээний хувьд бодит байдал ба хууль зүйн зохицуулалтын хувьд төөрөгдөлд хүрэх үр дагавартай юм.

Үндсэн хуулийн Дөчин долдугаар зүйлээс Тавин дөрөвдүгээр зүйлүүдэд “шүүх”, “шүүгч” гэх нэр томъёо цөөнгүй дурьдагдсан байх бөгөөд мөн хуулийн Дөчин наймдугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт “Шүүхийн зохион байгуулалт, үйл ажиллагааны эрх зүйн үндсийг хуулиар тогтооно.” гэж заасны дагуу Эрүүгийн байцаан шийтгэх тухай хуульд шүүх шийдвэр, шүүгч захирамж гаргахаар тусгагдсан байна. Гэхдээ шүүгчийн захирамж нь хараахан шүүхийн шийдвэр биш агаад шүүхийн шийдвэр нь эрх зүйн маргааны хууль зүйн шийдэл /Үндсэн хуулийн Тавьдугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт “Улсын дээд шүүхийн шийдвэр шүүхийн эцсийн дээд шийдвэр байх бөгөөд.../, харин шүүгчийн захирамж нь хууль зүйн шийдэлд хүрэх тодорхой ажиллагааг баталгаажуулсан баримт бичиг билээ.

Энэ үүднээс нь хандвал шүүгчийн захирамжид давж заалдах гомдол гаргах эрхийн хязгаарлалт нь маргааны үйл баримтын ач холбогдлыг алдагдуулахгүйн зэрэгцээ шүүхийн хууль зүйн шийдэлд ч нөлөө үзүүлэхгүй юм. Харин эсрэг тохиолдолд шүүн таслах ажиллагаа нь цаг хугацаа шаардсан, маргааны үйл баримтыг тогтоох боломжгүй байдалд хүрэх үр дагавартайг дурьдах нь зүйтэй.” гэсэн болно.

Дөрөв. Монгол Улсын Ерөнхий Прокуророос Үндсэн хуулийн цэцэд ирүүлсэн тайлбарт:

“... Дээрх “давж заалдах гомдол гаргаж болохгүй” гэсэн хуулийн заалт нь ялтан хэдийгээр хуулиар эрх нь хязгаарлагдсан ч ялаа тодорхой хэмжээгээр эдэлж засрал хүмүүжил, нийгэмшсэн байдлаа харуулж хугацааны өмнө суллагдаж, нийгэмд гарч амьдарч, ажиллах гэсэн хүсэл зоригийг шүүх шийдвэрлээгүй хэрэгсэхгүй болгож ялтны давж заалдах гомдол гаргах эрхийг хуулиар хориглож хүний эрх, эрх чөлөөг хязгаарлаж байгаа нь хууль зөрчиж байна.” гэжээ.

ҮНДЭСЛЭЛ:

1. Эрүүгийн байцаан шийтгэх хуулийн 334 дүгээр зүйлд заасан шүүгчийн захирамж нь хорих ял эдэлж буй иргэнийг хорих ял эдлэхээс хугацааны өмнө тэнсэн суллах, ялаас чөлөөлөх буюу тухайн иргэний эрх зүйн байдлыг дээрдүүлэх эсэхийг шийдвэрлэж байгаа шүүхийн шийдвэр байна.

Шүүхийн шийдвэрээр эрх, ашиг сонирхол, эрх зүйн байдал нь хөндөгдөж буй аливаа иргэн хэрэв хүсвэл давж заалдах буюу дахин хянуулах боломжтой байх учиртай. Энэ нь шударга шүүхийн үйл ажиллагааны гол нөхцөл бөгөөд шүүхэд гомдол гаргах, шүүхийн шийдвэрийг давж заалдах иргэний үндсэн эрхийн баталгаа юм.

2. Эрүүгийн байцаан шийтгэх хуулийн 334 дүгээр зүйлийн 334.4 дэх хэсэгт зааснаар хорих ял эдлэхээс хугацааны өмнө тэнсэн суллах, ялаас чөлөөлөхөөс татгалзсан шүүгчийн захирамжид ялтан давж заалдах гомдол гаргах эрхгүй байхаар хуульчилсан байна.

Ийнхүү хуульчилсан нь хорих ял эдлэхээс хугацааны өмнө тэнсэн суллах, ялаас чөлөөлөхөөс татгалзсан шүүгчийн захирамжид ялтан, түүний төлөөлөгч, өмгөөлөгч давж заалдах гомдол гаргах боломжийг хааж, шүүхийн шатанд процессын журам зөрчигдсөн, эсхүл тухайн шийдвэрийн үндэслэл буруу, түүнтэй санал нийлээгүй тохиолдолд Үндсэн хуулиар баталгаажуулсан шүүхийн шийдвэрийг давж заалдах гомдол гаргах эрхийг хязгаарласан байна.

Иймд Эрүүгийн байцаан шийтгэх хуулийн 334 дүгээр зүйлийн 334.4 дэх хэсэгт “Хорих ял эдлэхээс хугацааны өмнө тэнсэн суллах, ялаас чөлөөлөх тухай захирамжид давж заалдах гомдол гаргаж болохгүй бөгөөд харин прокурор эсэргүүцэл бичиж болно.” гэж заасны “...давж заалдах гомдол гаргаж болохгүй...” гэсэн заалт нь Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Арван зургадугаар зүйлийн 14 дэх заалтын “... шүүхийн шийдвэрийг давж заалдах ... эрхтэй. ...” гэснийг зөрчсөн гэж үзэх үндэслэлтэй байна.

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Жаран дөрөвдүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэг, Жаран зургадугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийн 1, Үндсэн хуулийн цэцэд маргаан хянан шийдвэрлэх ажиллагааны тухай хуулийн 31, 32 дугаар зүйлийг удирдлага болгон

МОНГОЛ УЛСЫН ҮНДСЭН ХУУЛИЙН НЭРИЙН ӨМНӨӨС ДҮГНЭЛТ ГАРГАХ нь:

1. Эрүүгийн байцаан шийтгэх хуулийн 334 дүгээр зүйлийн 334.4 дэх хэсэгт “Хорих ял эдлэхээс хугацааны өмнө тэнсэн суллах, ялаас чөлөөлөх тухай захирамжид давж заалдах гомдол гаргаж болохгүй бөгөөд харин прокурор эсэргүүцэл бичиж болно.” гэж заасны “...давж заалдах гомдол гаргаж болохгүй...” гэсэн заалт нь Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Арван зургадугаар зүйлийн 14 дэх заалтын “... шүүхийн шийдвэрийг давж заалдах ... эрхтэй. ...” гэснийг зөрчсөн байна.

2. Эрүүгийн байцаан шийтгэх хуулийн 334 дүгээр зүйлийн 334.4 дэх хэсэгт “Хорих ял эдлэхээс хугацааны өмнө тэнсэн суллах, ялаас чөлөөлөх тухай захирамжид давж заалдах гомдол гаргаж болохгүй бөгөөд харин прокурор эсэргүүцэл бичиж болно.” гэж заасны “...давж заалдах гомдол гаргаж болохгүй бөгөөд харин...” гэсэн заалтыг Үндсэн хуулийн цэцэд маргаан хянан шийдвэрлэх ажиллагааны тухай хуулийн 32 дугаар зүйлийн 4 дэх хэсэгт заасны дагуу 2013 оны 10 дугаар сарын 9-ний өдрөөс эхлэн түдгэлзүүлсүгэй.

3. Энэхүү дүгнэлтийг Үндсэн хуулийн цэцэд маргаан хянан шийдвэрлэх ажиллагааны тухай хуулийн 36 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасны дагуу хүлээн авснаас хойш 15 хоногийн дотор хэлэлцэж, хариу ирүүлэхийг Улсын Их Хуралд уламжилсугай.

ДАРГАЛАГЧ

Н.ЖАНЦАН

ГИШҮҮД

**П.ОЧИРБАТ
Ц.САРАНТУЯА
Д.СУГАР
Д.ГАНЗОРИГ**

Хаяг:

“Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн редакци.
Улаанбаатар-14201, Төрийн ордон 124 тоот
И-мэйл: turiin_medeel@parliament.mn

Утас: 262420

Хэвлэлийн хуудас: 1

Индекс: 14003